

પાયથોન પ્રોગ્રામિંગ (1323203) - સમર 2023 સોલ્યુશન

Milav Dabgar

૦૮ ઓગસ્ટ, ૨૦૨૩

પ્રશ્ન 1(અ) [૩ ગુણ]

અલગોરિધમ વ્યાખ્યાપિત કરો. અલગોરિધમનાં ફાયદા શું છે?

જવાબ

અલગોરિધમ એ ચોક્કસ સમસ્યાને ઉકેલવા માટે પગલાઓના ક્રમબદ્ધ સમૂહ અથવા નિયમોનો સેટ છે.

અલગોરિધમનાં ફાયદા:

- સ્પષ્ટતા (Clarity): સ્પષ્ટ, અસંદિગ્ધ સૂચનાઓ પ્રદાન કરે છે
- કાર્યક્ષમતા (Efficiency): સમય અને સંસાધનોને અનુકૂળ બનાવવામાં મદદ કરે છે
- પુનઃઉપયોગ (Reusability): સમાન સમસ્યાઓ માટે વારંવાર ઉપયોગ કરી શકાય છે
- ચકાસણી (Verification): અમલીકરણ પહેલાં પરીક્ષણ અને ડિબગ કરવું સરળ
- સંદેશાવ્યવહાર (Communication): ઉકેલને સંદેશાવ્યવહાર કરવા માટે બ્લૂપ્રિન્ટ તરીકે કામ કરે છે

મેમરી ટ્રીક

"CERVC" (Clarity, Efficiency, Reusability, Verification, Communication)

પ્રશ્ન 1(બ) [૪ ગુણ]

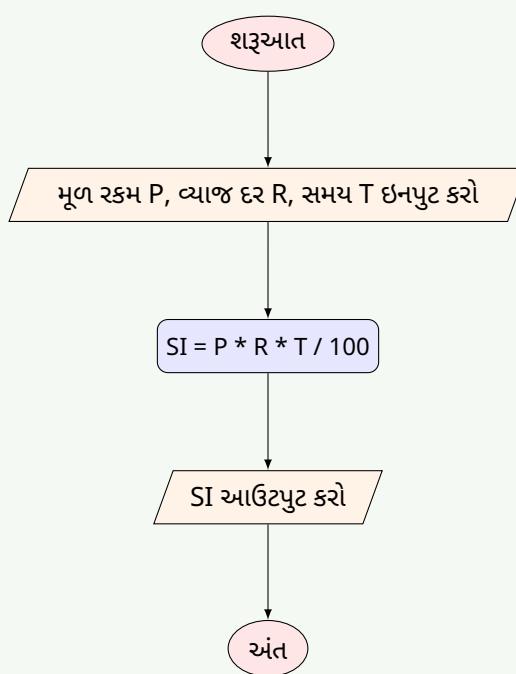
ફ્લોચાર્ટનો ઉપયોગ કરીને સમસ્યા ઉકેલવાના નિયમો શું છે? સાંદું વ્યાજ શોધવા માટેનો ફ્લોચાર્ટ ડિઝાઇન કરો.

જવાબ

ફ્લોચાર્ટનો ઉપયોગ કરીને સમસ્યા ઉકેલવાના નિયમો:

- યોગ્ય સિમ્બોલ: વિવિધ ઓપરેશન માટે માનક સિમ્બોલનો ઉપયોગ કરવો
- દિશાનો પ્રવાહ: હમેશા ઉપરથી નીચે, ડાબેથી જમણે સ્પષ્ટ પ્રવાહ જાળવવો
- એક એન્ટ્રી/એન્ટ્રીન્ટ: સ્પષ્ટ શરૂઆત અને અંત બિંદુ હોવા જોઈએ
- સ્પષ્ટતા: પગલાં સ્પષ્ટ અને સંક્ષિપ્ત રાખવા
- સુસંગતતા: વિગતોનું સુસંગત સ્તર જાળવવું

આકૃતિ 1. સાંદું વ્યાજ ગણતરી માટેનો ફ્લોચાર્ટ

મેમરી ટ્રીક

"PDRSC" (Proper symbols, Direction flow, Required entry/exit, Simplicity, Consistency)

પ્રશ્ન 1(ક) [૭ ગુણ]

પાયથોનનાં અસાઇમેન્ટ ઓપરેટરની ચાદી બનાવો અને કોઈપણ ત્રણ અસાઇમેન્ટ ઓપરેટરોની કામગીરી દર્શાવવા માટે પાયથોન કોડ બનાવો.

જવાબ

પાયથોન અસાઇમેન્ટ ઓપરેટર્સ:

કોષ્ટક 1. અસાઇમેન્ટ ઓપરેટર્સ

ઓપરેટર	ઉદાહરણ	સમકક્ષ
=	x = 5	x = 5
+=	x += 5	x = x + 5
-=	x -= 5	x = x - 5
*=	x *= 5	x = x * 5
/=	x /= 5	x = x / 5
%=	x %= 5	x = x % 5
//=	x //= 5	x = x // 5
**=	x **= 5	x = x ** 5
&=	x &= 5	x = x & 5
=	x = 5	x = x 5
^=	x ^= 5	x = x ^ 5
>>=	x >>= 5	x = x >> 5
<<=	x <<= 5	x = x << 5

અસાઇમેન્ટ ઓપરેટર્સ દર્શાવતો કોડ:

```

1 # અસાઇન્મેટ ઓપરેટર્સનું પ્રદર્શન
2 num = 10
3 print("પ્રારંભકી મૂલ્યઃ", num)
4
5 # += ઓપરેટરનો ઉપયોગ
6 num += 5
7 print("+= 5 પછીઃ", num) # આઉટપુટ: 15
8
9 # -= ઓપરેટરનો ઉપયોગ
10 num -= 3
11 print("-= 3 પછીઃ", num) # આઉટપુટ: 12
12
13 # *= ઓપરેટરનો ઉપયોગ
14 num *= 2
15 print("*= 2 પછીઃ", num) # આઉટપુટ: 24

```

મેમરી ટ્રીક

"VALUE" (Variable Assignment is Like Updating Existing values)

OR

પ્રક્રિયા 1(ક) [૭ ગુણ]

પાયથોનનાં ડેટા ટાઇપ્સની યાદી બનાવો અને કોઈપણ ત્રણ ડેટા ટાઇપ્સને ઓળખવા માટેનો પાયથોન કોડ બનાવો.

જવાબ

પાયથોન ડેટા ટાઇપ્સ:

કોષ્ટક 2. પાયથોન ડેટા ટાઇપ્સ

ડેટા ટાઇપ	વર્ણન	ઉદાહરણ
int	ઇન્ટીજર (પૂર્ણક સંખ્યાઓ)	42
float	ફ્લોટિંગ પોઇન્ટ (દશાંશ)	3.14
str	સ્ટ્રિંગ (ટેક્સ્ટ)	"Hello"
bool	બૂલિયન (True/False)	True
list	ક્રમિક, પરિવર્તનશીલ સંગ્રહ	[1, 2, 3]
tuple	ક્રમિક, અપરિવર્તનીય સંગ્રહ	(1, 2, 3)
set	અક્રમિક સંગ્રહ	{1, 2, 3}
dict	કી-વેલ્ચુ જોડી	{"name": "John"}
complex	કોમ્પ્લેક્સ નંબર	2+3j
NoneType	નોન દર્શાવે છે	None

ત્રણ ડેટા ટાઇપ્સ ઓળખવા માટેનો કોડ:

```

1 # ડેટા ટાઇપ્સ ઓળખવાનો પ્રોગ્રામ
2 def identify_data_type(value):
3     data_type = type(value).__name__
4     print("મૂલ્ય: {value}")
5     print("ડેટા ટાઇપ: {data_type}")
6     print("-" * 20)
7
8 # 3 અલગઅલગ - ડેટા ટાઇપ્સ સાથે ટેસ્ટિંગ

```

```

9 identify_data_type(42)      # Integer
10 identify_data_type(3.14)    # Float
11 identify_data_type("Hello World") # String
12
13 # આઉટપુટ:
14 # મૂલ્ય: 42
15 # ડાટા ટાઇપ: int
16 #
17 # -----
18 # મૂલ્ય: 3.14
19 # ડાટા ટાઇપ: float
20 #
21 # -----
22 # મૂલ્ય: Hello World
23 # ડાટા ટાઇપ: str
24 #

```

મેમરી ટ્રીક**"TYPE-ID"** (Tell Your Python Elements - Identify Data)**પ્રશ્ન 2(અ) [3 ગુણ]**

સ્યુડોકોડ વ્યાખ્યાપિત કરો. કોઈપણ બે સંખ્યા માંથી સૌથી નાની સંખ્યા શોધવા માટે સ્યુડોકોડ લખો.

જવાબ

સ્યુડોકોડ એ એલગોરિધમનું ઉચ્ચ-સ્તરીય વર્ણન છે જે પ્રોગ્રામ્બિંગ ભાષાના માળખાકીય સંકેતોનો ઉપયોગ કરે છે પરંતુ મશીન વાંચન કરતાં માનવ વાંચન માટે ડિજાઇન કરેલ છે.

બે સંખ્યાઓમાંથી સૌથી નાની શોધવા માટે સ્યુડોકોડ:

```

1 BEGIN
2   INPUT first_number, second_number
3   IF first_number < second_number THEN
4     smallest = first_number
5   ELSE
6     smallest = second_number
7   END IF
8   OUTPUT smallest
9 END

```

મેમરી ટ્રીક**"RISE"** (Read Input, Select smallest, Echo result)**પ્રશ્ન 2(બ) [4 ગુણ]**

યુઝર્સ પાસેથી ત્રણ ઇનપુટ વાંચો અને સંખ્યાઓની સરેરાશ શોધવા માટેનો પાયથોન કોડ વિકસાવો.

જવાબ

```

1 # ત્રણ સંખ્યાઓની સરેરાશ ગણવા માટેનો પ્રોગ્રામ
2 num1 = float(input("પ્રથમ સંખ્યા દાખલ કરો: "))
3 num2 = float(input("બોજી સંખ્યા દાખલ કરો: "))

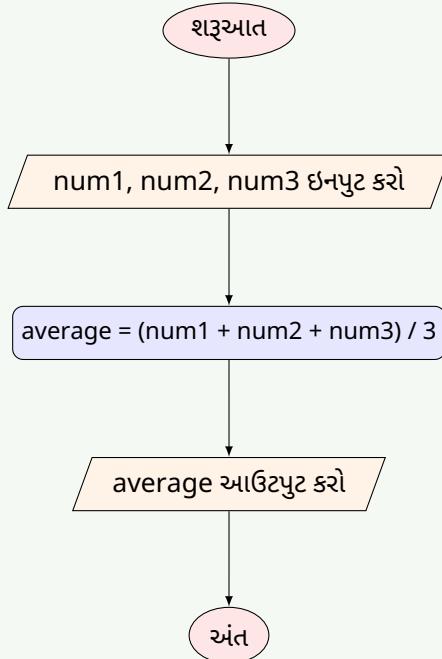
```

```

4 num3 = float(input("તૃજી સંખ્યા દાખલ કરો: "))
5
6 # સરેરાશની ગણતરી
7 average = (num1 + num2 + num3) / 3
8
9 # પરિણામ દર્શાવો
10 print(f"{num1}, {num2}, અને {num3}ની સરેરાશ: {average}")

```

આકૃતિ 2. સરેરાશ ગણતરી માટેનો ફ્લોચાર્ટ

મેમરી ટ્રીક

"I-ADD-D" (Input three, ADD them up, Divide by 3)

પ્રશ્ન 2(ક) [7 ગુણ]

દાખલ કરેલ સંખ્યા prime છે કે નહીં તે બતાવવા પાયથોન કોડ લખો.

જવાબ

```

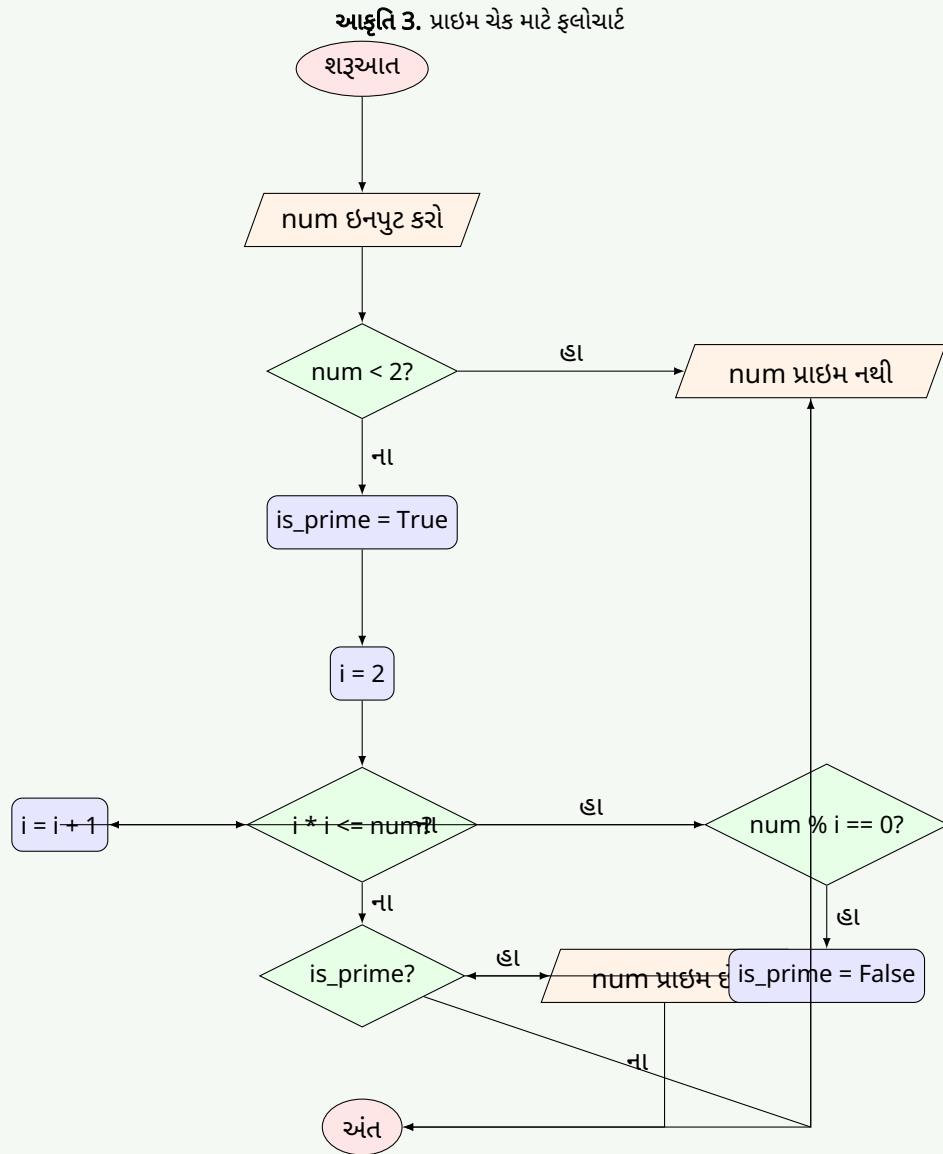
1 # સંખ્યા પ્રાઇમ છે કે નહીં તે તપાસવાનો પ્રોગ્રામ
2 num = int(input("એક સંખ્યા દાખલ કરો: "))
3
4 # થી2 ઓછી સંખ્યા છે કે નહીં તપાસો
5 if num < 2:
6     print(f"{num} એક પ્રાઇમ સંખ્યા નથી")
7 else:
8     # is_prime ને True તરીકે આરંભો
9     is_prime = True
10
11 # 2 થી sqrt(num) સુધી તપાસો
12 for i in range(2, int(num**0.5) + 1):
13     if num % i == 0:

```

```

14     is_prime = False
15     break
16
17     # પરિણામ દર્શાવો
18     if is_prime:
19         print(f"{num} એક પ્રાઇમ સંખ્યા છે")
20     else:
21         print(f"{num} એક પ્રાઇમ સંખ્યા નથી")

```


મેમરી ટ્રીક

"PRIME" (Positive number, Range check from 2 to $\sqrt{n}$, If divisible it's Multiple, Else it's prime)

OR

પ્રશ્ન 2(અ) [3 ગુણ]

ફ્લોચાર્ટ અને એલોરિધમ વર્ચેનો તફાવત લખો.

જવાબ

કોષ્ટક 3. ફ્લોચાર્ટ અને એલોરિધમ વર્ચેનો તફાવત

ફ્લોચાર્ટ	એલોરિધમ
માનક સિમ્બોલ અને આકારોનો ઉપયોગ કરીને દૃશ્ય પ્રતિનિધિત્વ	લેખિત વર્ણન માળખાડીય ભાષાનો ઉપયોગ કરીને
ગ્રાફિકલ પ્રક્રિયાને કારણે સમજૃતું સરળ	સિટેક્સ અને શબ્દાવલીનું જ્ઞાન જરૂરી
તાર્કિક પ્રવાહ અને સંબંધોને રૂપાંતર રીતે દર્શાવે	કમિક કમમાં વિગતવાર પગલાં પ્રદાન કરે
બનાવવા માટે સમય-લેતી પરંતુ સમજવા માટે સરળ	જડપથી ડ્રાફ્ટ પરંતુ સમજવામાં મુશ્કેલ હોઈ શકે
ફેરફાર કરવા કે અપડેટ કરવા વધુ મુશ્કેલ	ફેરફાર કરવા કે અપડેટ કરવા વધુ સરળ

મેમરી ટ્રીક

"VITAL" (Visual vs Textual, Interpretation ease, Time to create, Alteration flexibility, Logical representation)

OR

પ્રશ્ન 2(બ) [4 ગુણ]

નીચેનાં કોડનું આઉટપુટ શું છે?

જવાબ

```

1 x=10
2 y=2
3 print(x*y)
4 print(x ** y)
5 print(x//y)
6 print(x % y)

```

જવાબ:

કોષ્ટક 4. આઉટપુટ સમજૂતી

ઓપરેશન	સમજૂતી	આઉટપુટ
x*y	ગુણાકાર: 10×2	20
x**y	ઘાતાંક: 10^2	100
x//y	પૂર્ણાંક ભાગાકાર: $10 \div 2$	5
x%y	મોડ્યુલસ (શેષ): $10 \div 2$	0

મેમરી ટ્રીક

"MEMO" (Multiply, Exponent, Modulo, Operations)

OR

પ્રશ્ન 2(ક) [૭ ગુણ]

નીચેની પેટર્ન દર્શાવવા પાયથોન કોડ લખો:

જવાબ

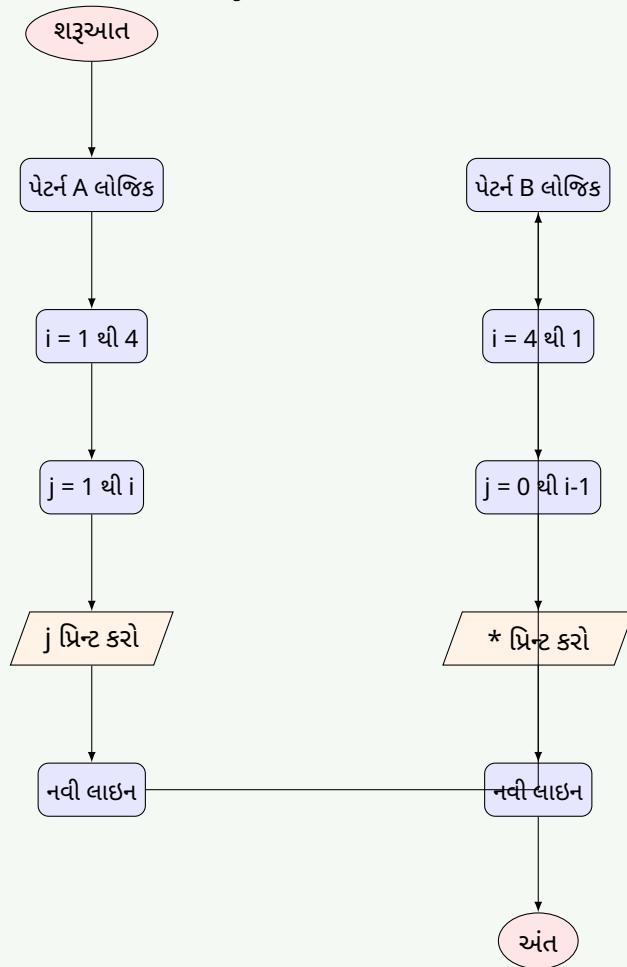
A)	B)
1	* * * *
1 2	* * *
1 2 3	* *
1 2 3 4	*

```

1 # પેટર્ન A: સંખ્યા પેટર્ન
2 print("પેટર્ન A:")
3 for i in range(1, 5):
4     for j in range(1, i + 1):
5         print(j, end=" ")
6         print()
7
8 # પેટર્ન B: તારા પેટર્ન
9 print("પેટર્ન B:")
10 for i in range(4, 0, -1):
11     for j in range(i):
12         print("*", end=" ")
13         print()

```

આકૃતિ 4. પેટર્ન માટે ફ્લોચાર્ટ

મેમરી ટ્રીક

"LOOP-NED" (Loop Outer, Order Pattern, Nested loops, End with newline, Display)

પ્રક્રિયા 3(અ) [3 ગુણ]

જૂરી ઉદાહરણો સાથે break statementનાં ઉપયોગનું વર્ણન કરો.

જવાબ

break સ્ટેટમેન્ટનો ઉપયોગ લૂપને વર્ચ્યેથી સમાપ્ત કરવા માટે થાય છે, જ્યારે કોઈ ચોક્કસ શરત પૂરી થાય.

ઉદાહરણ:

```

1 # લખિએટમાં પ્રથમ વખિમ સંખ્યા શોધવી
2 numbers = [2, 4, 6, 7, 8, 10]
3 for num in numbers:
4     if num % 2 != 0:
5         print(f"વખિમ સંખ્યા મળી: {num}")
6         break
7     print(f"{num} તપાસી રહ્યા છીએ")

```

આઉટપુટ:

```

1 2 તપાસી રહ્યા છીએ
2 4 તપાસી રહ્યા છીએ
3 6 તપાસી રહ્યા છીએવખિમ
4 સંખ્યા મળી: 7

```

મેમરી ટ્રીક

"EXIT" (EXecute until condition, Immediately Terminate)

પ્રક્રિયા 3(બ) [4 ગુણ]

યોગ્ય ઉદાહરણ સાથે if...else statement સમજાવો.

જવાબ

if...else સ્ટેટમેન્ટ એ એક કન્ડિશનલ સ્ટેટમેન્ટ છે જે નિર્દિષ્ટ શરત True કે False હોવાના આધારે અલગ-અલગ કોડ બ્લોક્સ એક્ઝિક્યુટ કરે છે.

સિન્ફોન્સ:

```

1 if શરત:
2     # જો શરત True હોય તો આ કોડ એક્ઝિક્યુટ થશે
3 else:
4     # જો શરત False હોય તો આ કોડ એક્ઝિક્યુટ થશે

```

ઉદાહરણ:

```

1 # સંખ્યા સમ છે કે વખિમ તે તપાસવું
2 number = int(input("એક સંખ્યા દાખલ કરો: "))
3
4 if number % 2 == 0:
5     print(f"{number} એક સમ સંખ્યા છે")

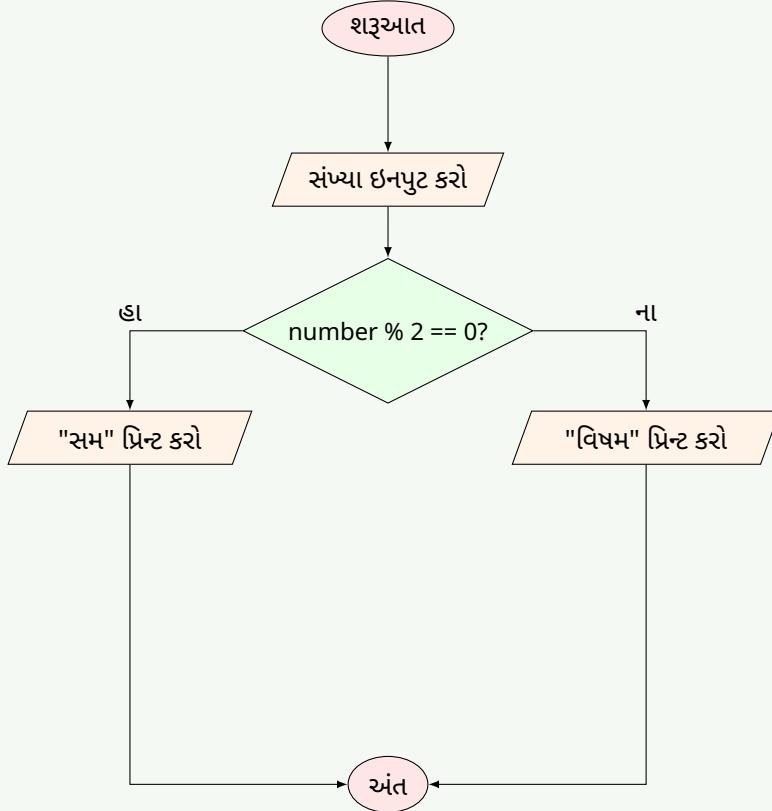
```

```

6 else:
7     print(f"{number} એક વિષમ સંખ્યા છે")

```

આકૃતિ 5. If-Else માટે ફ્લોચાર્ટ

મેમરી ટ્રીક

"CITE" (Check condition, If True Execute this, Else execute that)

પ્રશ્ન 3(ક) [7 ગુણા]

0 થી N સંખ્યા સુધીની ફીબોનાકી શ્રેણી પ્રિન્ટ કરવા માટે યુઝર ડેફાઇન ફંક્શન બનાવો.

જવાબ

```

1 # ફીબોનાકી શ્રેણી પ્રનિટ કરવા માટેનું ફંક્શન
2 def print_fibonacci(n):
3     # પરથમ બે પદો ઇનશિયલાઇઝ કરો
4     a, b = 0, 1
5
6     # n માન્ય છે કે નહીં તે તપાસો
7     if n < 0:
8         print("કૃપા કરીને એક હકારાત્મક સંખ્યા દાખલ કરો!")
9         return
10
11    # ફીબોનાકી શ્રેણી પ્રનિટ કરો
12    print(n, "સુધીની ફીબોનાકી શ્રેણી:")
13

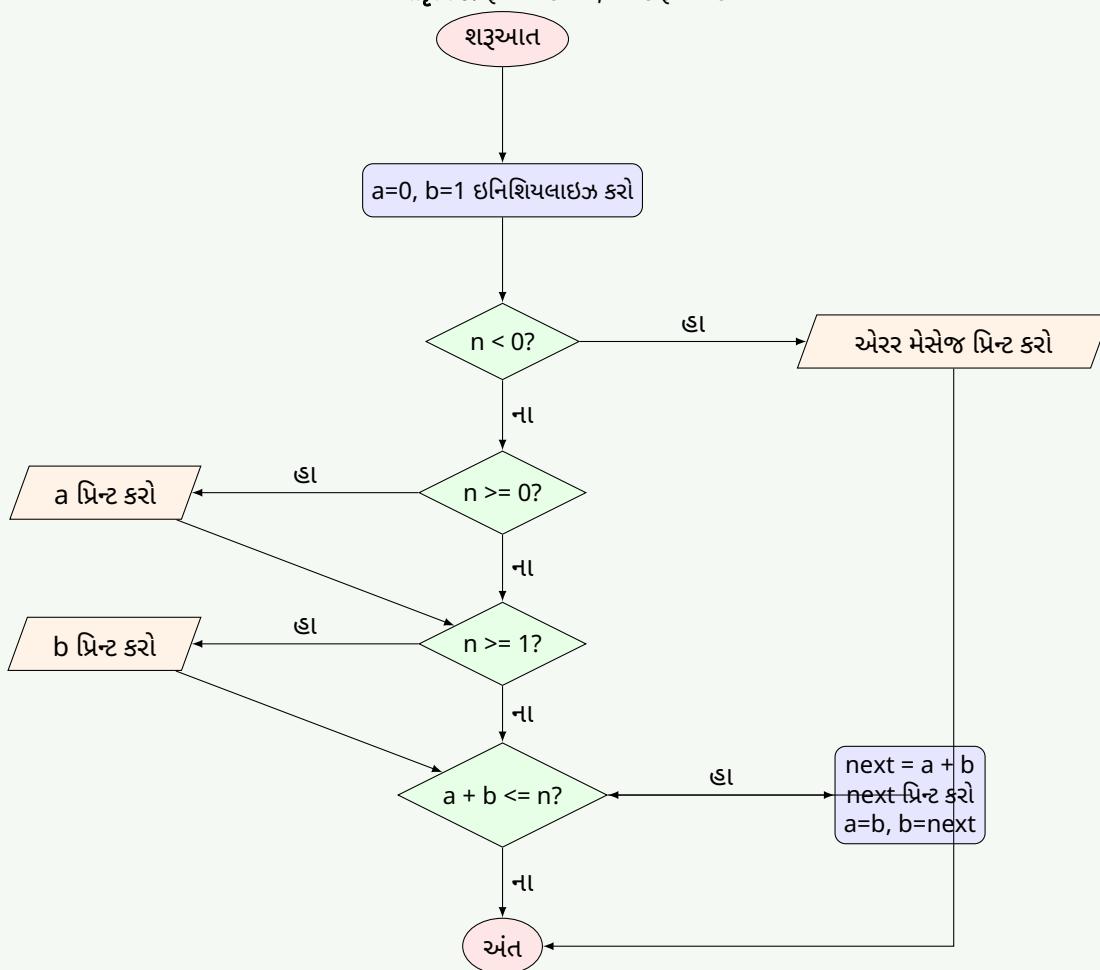
```

```

14 if n >= 0:
15     print(a, end=" ") # પ્રથમ પદ પ્રનિટ કરો
16
17 if n >= 1:
18     print(b, end=" ") # બીજો પદ પ્રનિટ કરો
19
20 # બાકીની શરેખી બનાવો અને પ્રનિટ કરો
21 while a + b <= n:
22     next_term = a + b
23     print(next_term, end=" ")
24     a, b = b, next_term
25
26 # ફંક્શનનું ટેસ્ટિંગ
27 print_fibonacci(55)

```

આકૃતિ 6. ફીબોનાકી શ્રેણી માટે ફ્લોચાર્ટ

મેમરી ટ્રીક

"FIBER" (First terms set, Initialize variables, Build next term, Echo results, Repeat until limit)

OR

પ્રશ્ન 3(અ) [3 ગુણ]

જરૂરી ઉદાહરણો સાથે continue statementના ઉપયોગનું વર્ણન કરો.

જવાબ

continue સ્ટેમ્પેન્ટનો ઉપયોગ લૂપની વર્તમાન ઇટરેશન છોડીને આગળની ઇટરેશન પર જવા માટે થાય છે.
ઉદાહરણ:

```
1 # 1 થી 10 સુધીની માત્ર વખિમ સંખ્યાઓ પ્રનિટ કરવી
2 for i in range(1, 11):
3     if i % 2 == 0:
4         continue # સમ સંખ્યાઓ છોડી દો
5         print(i)
```

આઉટપુટ:

```
1
2
3
4
5
6
7
8
9
```

મેમરી ટ્રીક

"SKIP" (Skip current iteration, Keep looping, Ignore remaining statements, Proceed to next iteration)

OR

પ્રશ્ન 3(બ) [4 ગુણ]

ઉદાહરણ સાથે For loop statement સમજાવો.

જવાબ

For લૂપનો ઉપયોગ કોઈ સિક્વન્સ (જેમ કે લિસ્ટ, ટ્પલ, સ્ટ્રિંગ) પર ઇટરેશન કરવા માટે થાય છે.
સિન્ક્રિપ્શન:

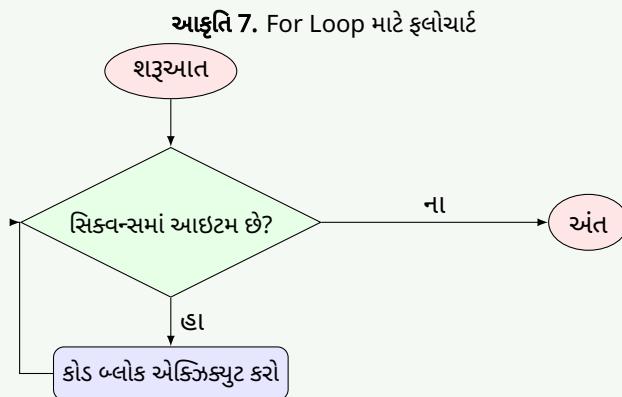
```
1 for વેરાયિબલ in સિક્વન્સ:
2     # દરેક આઇટમ માટે એક્ઝિયુટ થનાર કોડ
```

ઉદાહરણ:

```
1 # 1 થી 5 સુધીની સંખ્યાઓના વર્ગ પ્રનિટ કરવા
2 for num in range(1, 6):
3     square = num ** 2
4     print(f"{num}નો વર્ગ {square} છે")
```

આઉટપુટ:

```
1 નો
2 1 વર્ગ 1 છેનો
3 2 વર્ગ 4 છેનો
4 3 વર્ગ 9 છેનો
5 4 વર્ગ 16 છેનો
6 5 વર્ગ 25 છે
```

મેમરી ટ્રીક

"FIRE" (For each Item, Run commands, Execute until end)

OR

પ્રશ્ન 3(ક) [૭ ગુણા]

આપેલ નંબર આર્મ્સ્ટ્રોગ નંબર છે કે પેલિન્ડ્રોમ તે નિર્ધારિત કરવા પાયથોન કોડ લખો.

જવાબ

```

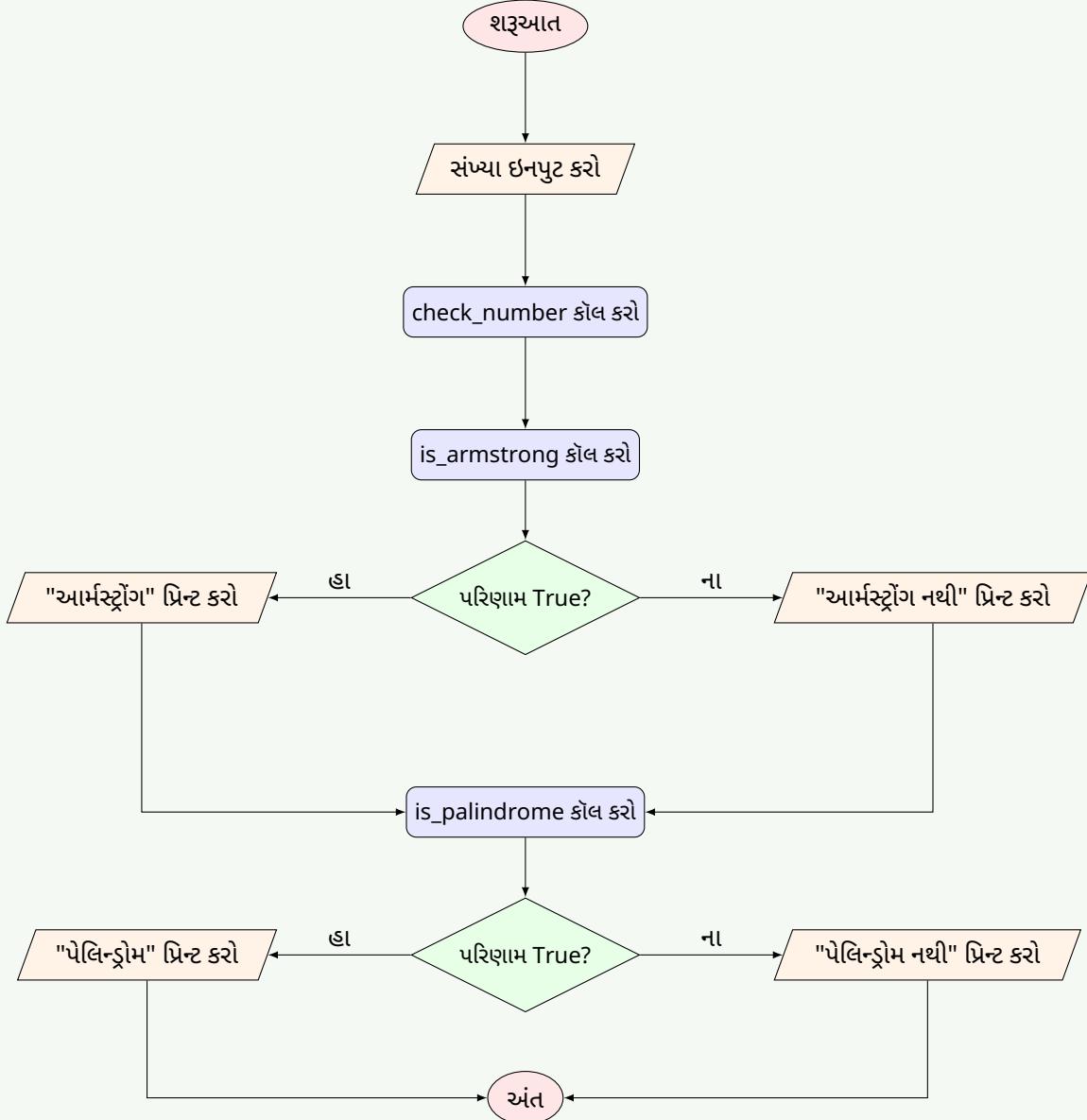
1 # સંખ્યા આર્મ્સ્ટ્રોગ નંબર છે કે નહીં તે તપાસવાનું ફ્ક્ષન
2 def is_armstrong(num):
3     # ડાયલિસ્ટની સંખ્યા ગણવા
4     num_str = str(num)
5     n = len(num_str)
6
7     # દરેક ડાયલિને n ઘાત પર ઊંચકી તેનો સરવાળો કરો
8     sum_of_powers = sum(int(digit)**n for digit in num_str)
9
10    # સરવાળો મૂળ સંખ્યા સાથે સરખાવો
11    return sum_of_powers == num
12
13 # સંખ્યા પેલિન્ડ્રોમ છે કે નહીં તે તપાસવાનું ફ્ક્ષન
14 def is_palindrome(num):
15     num_str = str(num)
16     # સ્ટ્રેચ તેના રવિરક્ષ સાથે સરખાવો
17     return num_str == num_str[::-1]
18
19 # મુખ્ય ફ્ક્ષન
20 def check_number(num):
21     if is_armstrong(num):
22         print(f"{num} એક આર્મ્સ્ટ્રોગ નંબર છે")
23     else:
24         print(f"{num} એક આર્મ્સ્ટ્રોગ નંબર નથી")
25
26     if is_palindrome(num):
27         print(f"{num} એક પેલિન્ડ્રોમ છે")
28     else:
29         print(f"{num} એક પેલિન્ડ્રોમ નથી")
30
  
```

```

31 # ફંક્શનનું ટેસ્ટિંગ
32 number = int(input("એક સંખ્યા દાખલ કરો: "))
33 check_number(number)

```

આફ્ટિ 8. આર્મ્સ્ટ્રોંગ અને પેલિન્ડ્રોમ ચેક માટે ફ્લોચાર્ટ

મેમરી ટ્રીક

"APC" (Armstrong check: Power sum of digits, Palindrome check: Compare with reverse)

પ્રશ્ન 4(અ) [3 ગુણ]

સ્કેન કરેલ નંબર even છે કે odd તે શોધવા પાયથોન કોડ વિકસાવો અને ચોગ્ય મેસેજ પ્રિન્ટ કરો.

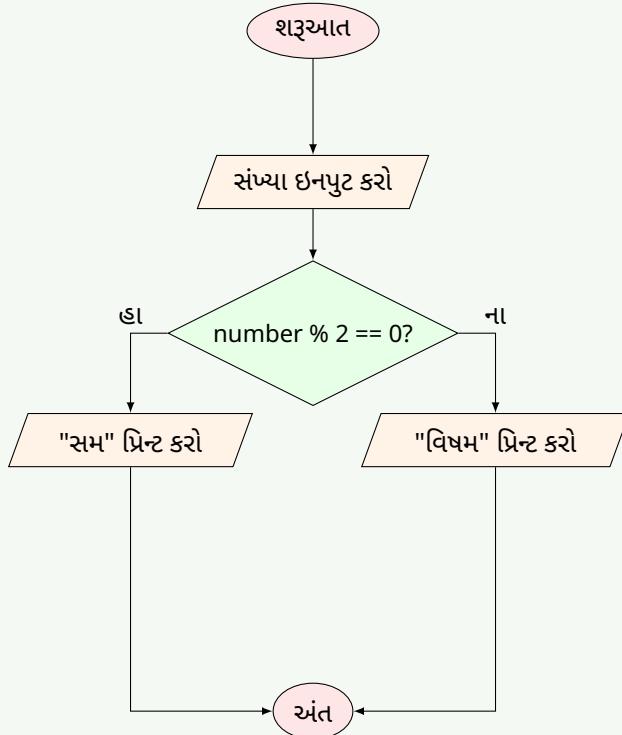
જવાબ

```

1 # સંખ્યા સમ છે કે વિષમ તે તપાસવાનો પ્રોગ્રામ
2 number = int(input("એક સંખ્યા દાખલ કરો: "))
3
4 if number % 2 == 0:
5     print(f"{number} એક સમ સંખ્યા છે")
6 else:
7     print(f"{number} એક વિષમ સંખ્યા છે")

```

આકૃતિ 9. સમ/વિષમ માટે ફ્લોચાર્ટ

મેમરી ટ્રીક

"MODE" (Modulo Operation Determines Even-odd)

પ્રશ્ન 4(બ) [4 ગુણ]

ફુંક્શનની વ્યાખ્યા આપો. યુઝર ડિફાઇન ફુંક્શન યોગ્ય ઉદાહરણ આપી સમજાવો.

જવાબ

ફુંક્શન એ કોડનો એવો બ્લોક છે જે ચોક્કસ કાર્ય કરવા માટે વ્યવસ્થિત અને ફરીથી ઉપયોગ કરી શકાય છે.

યુઝર-ડિફાઇન ફુંક્શનના ઘટકો:

- **def કીવર્ક:** ફુંક્શન વ્યાખ્યાની શરૂઆત દર્શાવે છે
- **ફુંક્શન નામ:** ફુંક્શન માટે ઓળખતરી
- **પેરામીટર્સ:** ઇનપુટ વેલ્યુઝ (વૈકલ્પિક)
- **ડોક્સિન્ગ:** ફુંક્શનનું વાર્ણન (વૈકલ્પિક)
- **ફુંક્શન બોડી:** એક્ઝિક્યુટ થનાર કોડ
- **રિટર્ન સ્ટેમ્પેન્ટ:** આઉટપુટ વેલ્યુ (વૈકલ્પિક)

ઉદાહરણ:

```

1 # લંબચોરસનું ફ્લેટ્રફણ ગણવા માટેનું યુઝરડિઝિએન- ફક્શન
2 def calculate_area(length, width):
3     """
4     લંબચોરસનું ફ્લેટ્રફણ ગણે છે
5     """
6     area = length * width
7     return area
8
9 # ફક્શન કોલ કરો
10 result = calculate_area(5, 3)
11 print("લંબચોરસનું ફ્લેટ્રફણ: " + str(result))

```

મેમરી ટ્રીક

"DRAPE" (Define function, Receive parameters, Acquire result, Process data, End with return)

પ્રશ્ન 4(ક) [7 ગુણ]

વિવિધ સ્ટ્રિંગ ઓપરેશનની યાદી બનાવો અને કોઈપણ ત્રણ ઉદાહરણનો ઉપયોગ કરીને સમજાવો.

જવાબ

પાયથોનમાં સ્ટ્રિંગ ઓપરેશન્સ:

કોષ્ટક 5. સ્ટ્રિંગ ઓપરેશન્સ

ઓપરેશન	વર્ણન
Concatenation	+ નો ઉપયોગ કરીને સ્ટ્રિંગ્સ જોડવી
Repetition	* નો ઉપયોગ કરીને સ્ટ્રિંગ રિપીટ કરવી
Indexing	પોઝિશન દ્વારા કેરેક્ટર એક્સેસ કરવા
Slicing	સ્ટ્રિંગનો ભાગ એક્સ્ટ્રેક્ટ કરવો
Methods	બિલ્ટ-ઇન ફંક્શન્સ (len, upper, lower, વગેરે)
Membership Testing	સ્ટ્રિંગમાં સબસ્ટ્રિંગ છે કે નાહીં તે તપાસવું
Formatting	ફોર્મેટ સ્ટ્રિંગ્સ બનાવવી
Escape Sequences	\થી શરૂ થતા સ્પેશિયલ કેરેક્ટર્સ

ઉદાહરણ:**1. સ્ટ્રિંગ Concatenation:**

```

1 first_name = "John"
2 last_name = "Doe"
3 full_name = first_name + " " + last_name
4 print(full_name) # આઉટપુટ: John Doe

```

2. સ્ટ્રિંગ Slicing:

```

1 message = "Python Programming"
2 print(message[0:6]) # આઉટપુટ: Python
3 print(message[7:]) # આઉટપુટ: Programming
4 print(message[-11:]) # આઉટપુટ: Programming

```

3. સ્ટ્રિંગ Methods:

```

1 text = "python programming"
2 print(text.upper()) # આઉટપુટ: PYTHON PROGRAMMING
3 print(text.capitalize()) # આઉટપુટ: Python programming
4 print(text.replace("python", "Java")) # આઉટપુટ: Java programming

```

મેમરી ટ્રીક**"CSM"** (Concatenate strings, Slice portions, Manipulate with methods)**OR****પ્રશ્ન 4(અ) [3 ગુણ]**

પોઝિટિવ અને નેગેટિવ નંબર તપાસવા પાયથોન કોડ બનાવો.

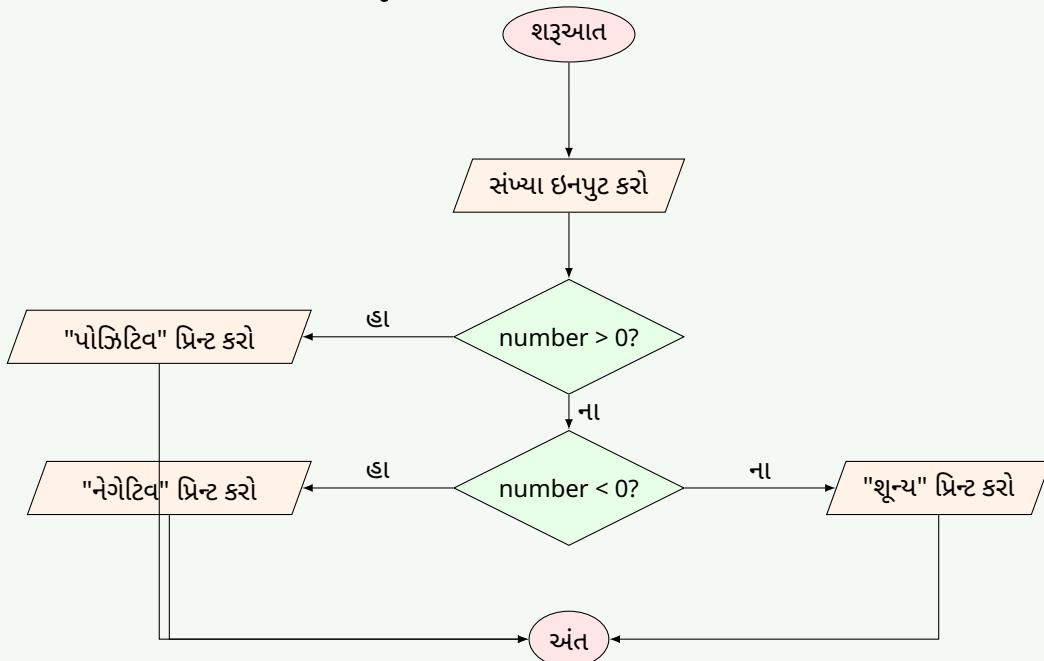
જવાબ

```

1 # સંખ્યા પોઝિટિવ છે કે નેગેટિવ તે તપાસવાનો પ્રોગ્રામ
2 number = float(input("એક સંખ્યા દાખલ કરો: "))
3
4 if number > 0:
5     print(f"{number} એક પોઝિટિવ સંખ્યા છે")
6 elif number < 0:
7     print(f"{number} એક નેગેટિવ સંખ્યા છે")
8 else:
9     print("સંખ્યા શૂન્ય છે")

```

આકૃતિ 10. પોઝિટિવ/નેગેટિવ માટે ફ્લોચાર્ટ

મેમરી ટ્રીક**"SIGN"** (See If Greater than 0, Negative otherwise)

OR

પ્રશ્ન 4(બ) [4 ગુણ]

યોગ્ય ઉદાહરણો સાથે local અને global વેરિએબલ સમજાવો.

જવાબ

પાયથોનમાં વેરિએબલ્સના અલગ-અલગ સ્કોપ્સ હોઈ શકે છે:

કોષ્ટક 6. વેરિએબલ સ્કોપ્સ

વેરિએબલ પ્રકાર	વર્ણન
Local Variable	ફુકશનની અંદર વ્યાપ્તાયિત અને માત્ર તે ફુકશનની અંદર જ એક્સેસિબલ
Global Variable	ફુકશનની બહાર વ્યાપ્તાયિત અને પ્રોગ્રામના તમામ ભાગમાં એક્સેસિબલ

ઉદાહરણ:

```

1 # Global વેરિએબલ
2 count = 0
3
4 def update_count():
5     # Local વેરિએબલ
6     local_var = 5
7
8     # ફુકશનની અંદર Global વેરિએબલ એક્સેસ કરવો
9     global count
10    count += 1
11
12    print(f"Local: {local_var}")
13    print(f"Global (inside): {count}")
14
15    # ફુકશન કોલ કરો
16    update_count()
17
18    # ફુકશનની બહાર વેરિએબલ એક્સેસ કરવા
19    print(f"Global (outside): {count}")

```

મેમરી ટ્રીક

"SCOPE" (Some variables Confined to function Only, Program-wide Exposure for others)

OR

પ્રશ્ન 4(ક) [7 ગુણ]

વિવિધ લિસ્ટ ઓપરેશનની યાદી બનાવો અને કોઈપણ ત્રાણ ઉદાહરણનો ઉપયોગ કરીને સમજાવો.

જવાબ

પાયથોનમાં લિસ્ટ ઓપરેશન્સ:

કોષ્ટક 7. લિસ્ટ ઓપરેશન્સ

ઓપરેશન	વર્ણન
લિસ્ટ બનાવવી	સ્ક્રેચ બ્રેક્ટ્સ [] નો ઉપયોગ
ઇન્ડેક્સિંગ	પોઝિશન દ્વારા એલિમેન્ટ એક્સેસ કરવા
સ્લાઇસિંગ	લિસ્ટના ભાગો એક્સ્ટ્રેક્ટ કરવા
અપેન્ડ	છેલ્લે એલિમેન્ટ ઉમેરવા
ઇન્સ્ટર્ટ	ચોક્કસ પોઝિશન પર એલિમેન્ટ ઉમેરવા
રિમૂવ	ચોક્કસ એલિમેન્ટ દૂર કરવા
પોપ	એલિમેન્ટ દૂર કરવું અને પાછું મેળવવું
સોટ્	લિસ્ટ એલિમેન્ટ્સ ઓર્ડર કરવા
રિવર્સ	લિસ્ટનો કમ ઊલટાવવો
એક્સ્ટેન્ડ	લિસ્ટ્સ જોડવી

ઉદાહરણ:

1. લિસ્ટ ઇન્ડેક્સિંગ અને સ્લાઇસિંગ:

```

1 fruits = ["apple", "banana", "cherry", "orange", "kiwi"]
2 print(fruits[1])      # આઉટપુટ: banana
3 print(fruits[-1])     # આઉટપુટ: kiwi
4 print(fruits[1:4])    # આઉટપુટ: ['banana', 'cherry', 'orange']

```

2. લિસ્ટ મેથ્ડ્સ (append, insert, remove):

```

1 numbers = [1, 2, 3]
2 numbers.append(4)    # છેલ્લે 4 ઉમેરો
3 numbers.insert(0, 0)  # પોઝિશન 0 પર 0 ઇન્સર્ટ કરો
4 numbers.remove(2)    # 2 વેલ્યુ ધરાવતો એલમિન્ટ દૂર કરો
5 print(numbers)       # આઉટપુટ: [0, 1, 3, 4]

```

3. લિસ્ટ કોમ્પ્રેહેન્શન્સ:

```

# સ્ક્રેચસની લિસ્ટ બનાવવી
squares = [x**2 for x in range(1, 6)]
print(squares) # આઉટપુટ: [1, 4, 9, 16, 25]

```

મેમરી ટ્રીક

"AIM" (Access with index, Insert/modify elements, Make using comprehensions)

પ્રક્રિયા [3 ગુણ]

લિસ્ટમાં આપેલ બે એલિમેન્ટ્સને સ્વેપ કરવા પાયથોન કોડ લખો.

જવાબ

```

1 # લિસ્ટમાં બે એલમિન્ટ્સને સ્વેપ કરવાનો પ્રોગ્રામ
2 def swap_elements(my_list, pos1, pos2):
3     # પોઝિશન્સ માન્ય છે કે નહીં તે તપારો
4     if 0 <= pos1 < len(my_list) and 0 <= pos2 < len(my_list):
5         # એલમિન્ટ્સ સ્વેપ કરો
6         my_list[pos1], my_list[pos2] = my_list[pos2], my_list[pos1]
7         return True
8     else:
9         return False

```

```

10 # ઉદાહરણ
11 numbers = [10, 20, 30, 40, 50]
12 print("મૂળ લિસ્ટ:", numbers)
13
14 # પોર્ટશિન 1 અને 3 પરના એલમિન્ટ્સ સ્વેપ કરો
15 if swap_elements(numbers, 1, 3):
16     print("સ્વેપ પછી:", numbers)
17 else:
18     print("અમાન્ય પોર્ટશિન્સ")
19

```

મેમરી ટ્રીક**"SWAP"** (Select positions, Watch boundaries, Assign simultaneously, Print result)**પ્રશ્ન 5(બ) [4 ગુણ]**

પાયથોનનાં Math મોડ્યુલ અને random મોડ્યુલ ઉદાહરણનાં ઉપયોગ કરીને સમજાવો.

જવાબ

Math અને random મોડ્યુલ મેથેમેટિકલ ઓપરેશન્સ અને રેન્ડમ નંબર જનરેશન માટેના ફંક્શન્સ પ્રદાન કરે છે.

Math મોડ્યુલ:

```

1 import math
2 print(math.pi)      # આઉટપુટ: 3.14159...
3 print(math.sqrt(16)) # આઉટપુટ: 4.0
4 print(math.ceil(4.2)) # આઉટપુટ: 5

```

Random મોડ્યુલ:

```

1 import random
2 print(random.random())    # રેન્ડમ ફૂલોટ
3 print(random.randint(1, 10)) # રેન્ડમ ઇન્ટીજર
4 colors = ["red", "green"]
5 print(random.choice(colors)) # રેન્ડમ પસંદગી

```

મેમરી ટ્રીક**"MR-CS"** (Math for Calculations, Random for Choice and Shuffling)**પ્રશ્ન 5(ક) [7 ગુણ]**

Tuple ફંક્શન અને ઓપરેશન દર્શાવવા પાયથોન કોડ લખો.

જવાબ

```

1 # Tuples બનાવવા
2 mixed_tuple = (1, "Hello", 3.14, True)
3
4 # એલમિન્ટ એક્સ્ટ્રોસ કરવા
5 print(mixed_tuple[0])    # આઉટપુટ: 1

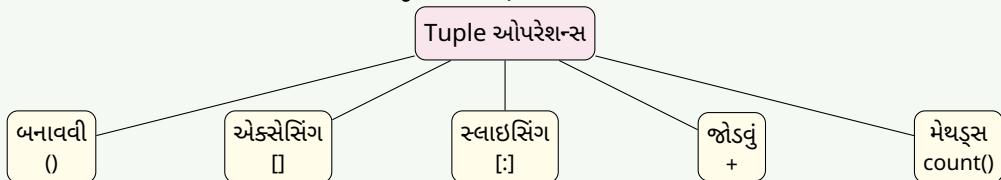
```

```

6 # Tuple સ્લાઇસને
7 print(mixed_tuple[1:3]) # આઉટપુટ: ("Hello", 3.14)
8
9 # Tuple જોડવા
10 tuple1 = (1, 2)
11 tuple2 = (3, 4)
12 print(tuple1 + tuple2) # આઉટપુટ: (1, 2, 3, 4)
13
14 # Tuple મેથ્ડ્સ
15 numbers = (1, 2, 2)
16 print(numbers.count(2)) # આઉટપુટ: 2
17
18 # મેમ્બરશપિ ટેસ્ટની
19 print(1 in numbers) # આઉટપુટ: True
20

```

આકૃતિ 11. Tuple ઓપરેશન્સ

મેમરી ટ્રીક

"CASC-RUMTC" (Create, Access, Slice, Concatenate, Repeat, Use methods, Membership test, Tuple conversion)

OR

પ્રશ્ન 5(અ) [3 ગુણ]

લિસ્ટમાં સામેલ એલિમેન્ટનો સરવાળો કરવા પાયથોન કોડ લખો.

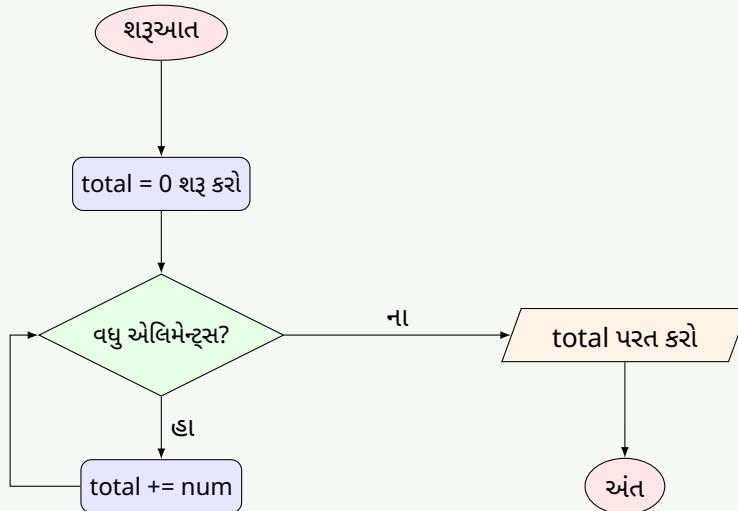
જવાબ

```

1 # લિસ્ટના એલિમેન્ટ્સનો સરવાળો કરવા માટેનો પ્રોગ્રામ
2 def sum_of_elements(numbers):
3     total = 0
4     for num in numbers:
5         total += num
6     return total
7
8 # ઉદાહરણ
9 my_list = [10, 20, 30, 40, 50]
10 print("સરવાળો:", sum_of_elements(my_list))

```

આકૃતિ 12. સરવાળો માટે ફ્લોચાર્ટ

મેમરી ટ્રીક

"SITE" (Sum Initialized To zero, Elements added one by one)

OR

પ્રશ્ન 5(બ) [4 ગુણ]

નીચે આપેલ built in functionsનો ઉપયોગ સમજાવો: 1) Print() 2) Min() 3) Sum() 4) Input()

જવાબ

કોષ્ટક 8. Built-in ફંક્શન્સ

ફંક્શન	હેતુ	ઉદાહરણ
print()	કન્સોલ પર આઉટપુટ દર્શાવે છે	print("Hi")
min()	સૌથી નાના આઇટમને પરત કરે છે	min([5, 1])
sum()	તમામ આઇટમ્સનો સરવાળો આપે છે	sum([1, 2])
input()	વપરાશકર્તા પારોથી ઇનપુટ વાંચે છે	input("Naam:")

```

1 print("Hello")
2 print(min([5, 3, 8]))
3 print(sum([1, 2, 3]))
4 name = input("Enter name: ")
  
```

મેમરી ટ્રીક

"PMSI" (Print to display, Min for smallest, Sum for total, Input for reading)

OR

પ્રશ્ન 5(ક) [7 ગુણ]

સેટ ફંક્શન અને ઓપરેશન દર્શાવવા પાયથોન કોડ લખો.

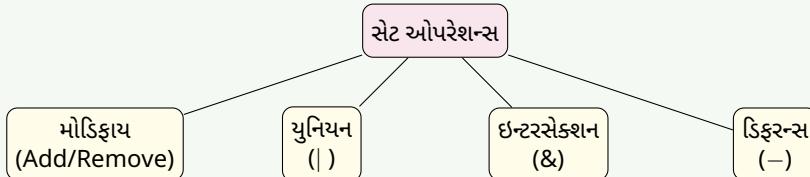
જવાબ

```

1 # સેટ બનાવવા
2 numbers = {1, 2, 3}
3
4 # એલમેન્ટ ઉમેરવા
5 numbers.add(4)
6
7 # અપડેટ
8 numbers.update([5, 6])
9
10 # દૂર કરવા
11 numbers.remove(3)
12
13 # સેટ ઓપરેશન્સ
14 set1 = {1, 2, 3}
15 set2 = {3, 4, 5}
16
17 # ચુનાવિન
18 print(set1 | set2)    # આઉટપુટ: {1, 2, 3, 4, 5}
19
20 # ઇન્ટરસેક્શન
21 print(set1 & set2)    # આઉટપુટ: {3}
22
23 # સફ્ટન્સ
24 print(set1 - set2)    # આઉટપુટ: {1, 2}

```

આફ્ટિ 13. સેટ ઓપરેશન્સ

મેમરી ટ્રીક

"CARDS-UI" (Create, Add, Remove, Discard elements, Set operations - Union, Intersection)